

Téma: Moc Boží je pro domácí i pro cizince

Vyprávíme podle: 2. Královská 4,38-44; 5,1-9

6 1 2008

Zjevení Páně

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

a) Pro všechny věkové skupiny, spíše pro ty, kteří již něco vědí

Ve Starém zákoně se často mluví o prorocích. Víte, kdo byli proroci, a znáte nějaké? Vzpomenete si na nějaký příběh, ve kterém se vyskytoval prorok Elíša?

b) Pro střední a starší školní věk, pro ty, kteří již něco vědí

Myslíte si, že by Pán Bůh mohl i dnes udělat něco nečekaného a zvláštního? V bibli se tomu říká zázraky; znáte nějaké příběhy o zázracích? K čemu měly vést a sloužit? Kdo je konal? A co k tomu bylo potřeba?

c) Pro všechny věkové skupiny, spíše pro ty, kteří o příběhu mnoho nevědí

Myslíte si, že by bylo dobré, aby i dnes Bůh udělal nějaký hodně veliký zázrak a ukázal tak, že existuje? Přesvědčilo by vás to? A co ostatní lidi? Stačí to k víře, nebo je potřeba ještě něco víc?

2. EXEGETICKÉ POZNÁMKY

- **Elíša** (kralicky Elizeus) - *Můj Bůh je spása*. Kázal za králů Jórama, Jehúa, Jóachaza a Jóaše. Vystupoval jako Eliášův dědic a následovník, za kterého byl ustanoven už v 1Kr 19,19-19. Při loučení s Eliášem si vyžádal dvojité díl Eliášova ducha. Sledoval stejný cíl jako Eliáš: vyhubit modlářství v Izraeli; využíval při tom plně svého politického vlivu, který nebyl malý. Byl hlavou prorockých škol a jeho postava je opředena vyprávěními plnými divů a zázraků. Nasycení zástupů, kříšení z mrtvých, zahánění démonských a nepřátelských sil, uzdravování malomocných.

Nepřehlédnutelná je podobnost mezi příběhy Eliášovými a příběhy Ježíše v evangeliích, jako by evangelisté právě zde čerpali inspiraci. Stejný je i opatrný postoj ke všem těmto divům. Jde o očistu víry a o to, upozornit na Boží činy. Božímu lidu je přinášena zvěst, aby to nadějně a dobře čekali jen od Hospodina.

Elíša zemřel za krále Joáše, vnuka Jehúa. Působil asi 55 let, poslední roky už žil spíš v ústraní.

- **hlad** - v příbězích Eliáše i Eliši se hlad objevuje poměrně často. Svědčí o tom, že Baal, dárce úrody a plodnosti, selhává. Se ctiteli Baale však zároveň hladovějí i proroci žáci a vyznavači Hospodinovi. Elíša je ozvěnou Boží pomoci na poušti (Ex 16).

- **v hrnci je smrt** - není jasné, co to bylo přesně za zeleninu ani proč byla takovým důvodem k panice. Důležité je zelenání Eliášovo, který přemáhá zlé síly. S Boží pomocí používá mouku, stejně jako ve 2Kr 2,21 sůl, aby přemohl moc zla a smrti mocí života, která je od Hospodina.

- **chléb z prvního obilí a dvacet ječných chlebů** - to byla pomoc prorokovi v době hladu, zřejmě dar určený pro Elíšu, který Elíša nechává rozdat všem, takže všichni mají dostatek. (J 6,9-13). Eliášovo i Ježíšovo syčení je projevem Božího milosrdenství, ale také odkazem k Božímu království.

- **Naaman** - aramejský generál; jeho jméno připomíná boha přírody, který každý rok s přírodou umíral a zase vstával na jaře k novému životu a jehož Naaman zřejmě také ctil. Byl nejvyšším velitelem vojsk aramejského krále a také královým oblíbencem. Byl vojevůdce mocným a vítězným, to pocítili i Izraelci. Teď je však ne-mocný, malo-mocný, propadlý smrti, navzdory svým božstvům života.

- **zajaté děvče** - otrokyně, jejíž svědectví odhaluje možnost záchran. Ač otrokyně, přeje svému pánu dobré, přemáhá zlo láskou. Naaman vezme tuto nabízenou možnost vážně, byť poslechnout otrokyni bylo v jeho postavení ponižující.

- **aramejský král** - pojímá to jako státní záležitost, postupuje diplomatickou cestou; posílá Naamana „služebně“ s průvodním dopisem a příkazem pro izraelského krále. Uzdravení je podle něho v moci krále, tedy toho, kdo podle jeho pochopení boha zastupuje. Jinak si to neumí představit

- **uzdravení** - v Naamanově příběhu je však uzdravení věcí víry. Záchranu přináší až prorok Elíša. Ukazuje, že v Izraeli Bůh je a působí. To nakonec uznává i Naaman: uznává Boží svrchovanost, poslechne prorocké slovo, na přímluvu služebníků, a posleze sám v Hospodina uvěří.

3. FORMULACE TÉMATU

Máme před Bohem nějakou výhodu nebo body k dobru, když chodíme do kostela a na hodiny náboženství? Dívá se Bůh jinak na ty, kteří jsou pokřtěni, než na nepokřtěné? Drží pokřtěným víc palce? Stará se víc pokřtěné a nadržuje jim? Naše vyprávění ukazuje, že Pán Bůh nikomu nenadržuje. Záleží na tom, jak který člověk k Bohu přistupuje. Tak to ostatně svým posluchačům připomněl i Pán Ježíš, když v podobné souvislosti jako doklad uvedl právě Naamanův příběh (L 4,27).

Záleží na nás a na tom, jak si sami počínáme a co od Boha čekáme; kolik místa si pro něj ve svých srdcích necháme a co vše jsme ochotni pro něj udělat a obětovat. Elíša nám ukazuje, že hodně záleží na nás, že když my budeme chtít Bohu důvěřovat a na něho se spoléhat, bude on s námi a blízko nás. S tím pak samozřejmě souvisí i křest a chození do kostela, ale nebude to podmínka, kterou by si Bůh dopředu stanovil. Vždyť i ten Naaman byl cizinec, který předtím o Hospodinu vůbec nic nevěděl.

4. ÚSKALÍ TEXTU

- **zázraky** - příběhy Eliši (ale i Eliáše) jsou plné vyprávění o zázracích. Je dobré zdůraznit, že Elíša je nekonal o své vůli, ale jako znamení, kterými ukazoval na moc svého Boha, Hospodina. Všechny elíšovské příběhy jsou vyprávěny na pozadí boje proti modlářství. Pohanské božstvo selhává, ale zůstává Hospodin, který jako jediný skutečný a živý Bůh je skutečnou pomocí. Nedělá rozdíly, jeho pomoc je určena všem, domácím i cizincům.

- **nasycení i uzdravení Naamana** - oba příběhy jsou hodně bohaté na detaily, nemělo by se jimi zastínit jádro zvěsti, která klade důraz na úkol proroka a na Boží Slovo, které prorok předává; současně je zdůrazněna víra v zachraňující moc Hospodina, který přináší lidem spásu.

OSNOVA VYPRÁVĚNÍ

Ze všech tří motivačních uvedení se dá pokračovat přes téma zázraky k tématu Boží velikosti a slávy, kterou zvěstoval prorok Elíša.

V motivačním uvedení a) už je nasměrování do některého konkrétního příběhu.

Při uvedení c) můžeme začít víc od situace, ve které Elíša byl, tedy na jedné straně vyznavači Baalovi a na druhé straně Hospodinovi proroci, a pokračovat tím, že ani největší zázrak stejně nemůže lidi přinutit věřit v Hospodina, mohou začít hledat nebo se ptát. Přesto Hospodin přichází a pomáhá, všem bez rozdílu.

- I. a. Elíša dostává v době sucha chléb, který stačí pro všechny
- b. Nemocný Naaman se od zajatého děvčete dozvídá o prorokovi v Izraeli
- c. Aramejský král posílá Naamana ke králi izraelskému
- d. Elíša v Hospodinově jménu zasahuje a Naamanovi pomáhá
- II.a. Je sucho, Baal nepomáhá, je hlad
- b. Elíša dostává chléb, o který se dělí s ostatními, a všichni mají dostatek
- c. Aramejský generál Naaman onemocněl malomocností a dovídá se od své otrokyně o proroku v Izraeli
- d. Aramejský král posílá Naamana ke králi izraelskému
- e. Elíša zasahuje a vzkazuje pro Naamana
- f. Elíša uzdravuje Naamana a Naaman uvěřil v Hospodina

- III.a. Sucho působí hlad přívržencům Baale i ctitelům Hospodinovým
- Proroctví Žáci Hospodinovi si vaří polévku
 - Elíša zasahuje a „zlou“ polévku „polepšuje“
 - Elíša nechává rozdělit darovaný chléb a všichni mají dostatek
 - Aramejský generál Naaman onemocněl malomocenstvím
 - Naaman se dozvídá o proroku v Izraeli
 - Aramejský král posílá Naamana k izraelskému králi
 - Elíša zasahuje a vzkazuje pro Naamana
 - Naaman je uzdraven, když se nechal přemluvit služebníky a poslechl Elíšovo slovo
 - Naaman uvěřil v Hospodina

6. A) K PRÁCI S PRACOVNÍMI LISTY

Co už o něm vím

Lze využít v úvodu - viz motivační uvedení a), děti mohou vpisovat nebo namalovat části dalších elíšovských příběhů, na které si vzpomněly.

Co nám zpívá na naši cestu víry?

Během vyprávění či po něm můžete s dětmi vymyslet sloku písňe o Elíšovi nebo použít tu už vytvořenou a napsat si ji na pracovní list.

Kde se jeho písnička ozývá v bibli?

Elíšova písnička se v bibli ozývá vždy, když Ježíš koná mocné činy, uzdravuje, křísí, sytí zástupy, a tak zpřítomňuje Boží „předivnou moc“ a ukazuje ke spáse.

Bližko k dnešnímu tématu je příběh o víře syrofenické ženy (Mk 7,24-30). Je možné si jej s dětmi přečíst nebo převyprávět a pak společně přemýšlet o tom, pro koho je vlastně Boží Slovo určeno, komu má pomoci, co je důležité pro spásu, pro uzdravení, pro to, aby byl člověk blízko k Bohu. Je to původ, vzdělání, to jakou mluvíme řečí, nebo spíše důvěra a víra v Boha, jistota, že on je tím, kdo mi může pomoci..?

Moje okénko

Prázdné místo slouží k vymalování po vyprávění; nebo se s dětmi pokuste v novinách, časopisech či jinde najít vhodný obrázek či fotografii k tématu a na prázdné místo ho nalepit.

Co mě v příběhu oslovilo? Za co bychom chtěli prosit?

Děti mohou prosby vymyslet jednotlivě nebo ve skupince, pak je přečíst, mluvit o nich a také se společně pomodlit. (Viz 9 Modlitba)

6. B) K PRÁCI S POSTAVIČKAMI

Předkreslené postavičky jsou prototypy postav: radující se, spící, krácející, strnulá, vládnoucí, v modlitbách. Vyberte - nejlépe po vyprávění a po práci s pracovním listem - s dětmi jednu, která podle vás nejlépe charakterizuje Elíšu, obkreslete, vybarvěte a dokreslete výraz ve tváři, vystrihněte a zavěste do řady svědků za poslední postavy zástupu, v tomto případě za mudrce.

6. C) TIP NA AKCI

Nechte každého vymyslet si nějakou nemoc, kterou onemocní. Můžete si je třeba i předvést nebo nějak jinak představit.

8. VYPRÁVĚNÍ

Posadte všechny děti do čekárny a vy si zahrajete na doktora. Doktor přijde do čekárny a začne děti namátkou „třídít“ podle toho, koho chce nebo nechce ošetřit. Ten patří na jiné oddělení, ten nemá dost peněz na zaplacení, ten přišel pozdě, ten smrdí a otravuje tak všechny okolo... Nakonec bude moci být ošetřeno jen pár dětí a zbytek zůstane nemocných. Můžete se neošetřených dětí zeptat, jak se cítí, když byly odmítnuty. Ošetřených se zeptejte, jak se cítí, když ony samy byly vybrány a ostatní ne a jestli jim to přijde spravedlivé. Nakonec předvedte spravedlivého doktora, který ošetří všechny bez rozdílu na to, jací jsou a jak jsou nemocní.

6. D) PODNĚTY K ROZHOVORU

- Víte o nesnášenlivosti k cizincům a k příslušníkům jiných ras a kultur v naší zemi? Jak se na takové lidi díváte vy? Vadili by vám jako spolužáci nebo jako sousedé?
- Dá se říct o některých zemích, že jsou vyspělejší, a o jiných, že jsou zaostalejší, než je ta naše?
- Znáte pojmy jako xenofobie, rasismus, antisemitismus, víte, co znamenají?
- Víte, kdo to byli otroci a jak se s nimi zacházelo? Je otroctví ještě dnes?
- Znáte nějakého významného vojevůdce? Znáte nějakého vojevůdce nebo generála, kterého si lze vážít i kvůli jiným věcem, než je válečnické umění? Jak jde dohromady voják, víra, čestnost a spravedlnost?
- Víte, co je to ekumena? A jak vypadá ekumenická spolupráce u vás? Které církve se na spolupráci podílí?
- Víte, že malomocenství, lepra, je nemoc, která trápí mnoho lidí v Africe ještě i dnes? Církve tam pomáhají stavět speciální nemocnice - leproserie, kde nemocným pomáhají malomocenství léčit.
- Je nějaký rozdíl mezi působením Elíši, léčitelů nebo doktorů? V čem ten rozdíl vidíte?
- Jsou křesťané vždycky lepšími lidmi než nekřesťané?
- Dá se zázrakem přesvědčit druhého, aby uvěřil v Boha? Jak by se dala někomu, kdo nevěří, víra vyložit?

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Vstupní verš: žalm 96,2-4

Zpívejte Hospodinu, dobrořečte jeho jménu, zvěstujte den ze dne jeho spásu, vypravujte mezi pronárody o jeho slávě, mezi všemi národy o jeho divcích, neboť veliký je Hospodin, nejvyšší chválu hodný, budí bázeň, je nad všechny bohy.

Písňe:

Průvodní:

*Hospodin je spása, zpívej,
ukazoval prorok Elíša,
pro nás i pro druhé, zpívej,
a zástup stále přichází a zas jde dál...*
(nápěv Marie má dítě, S 181)

Nás zavolal jsi, Pane (BTS 47, EZD 680), Pánu díky vzdávající zástupové (BTS 45), Kdo na kolenou klečí (S 148), Vzdávám ti, Bože, chválu svou (EZD 614), Chvalozpěv (S 215, EZD 632)

Čtení: 2Kr 5,1-5

I. SUCHO PŮSOBÍ HLAD PŘÍVRŽENCŮM BAALA I CTITELŮM HOSPODINA

Bylo sucho, hodně veliké sucho, takové, že se ani na polích nic neurodilo, a tak nebylo co sklízet a co jíst. Byl hlad. Chvíli šlo ještě žít z toho, co zůstalo z minulé úrody, ale ne dlouho, a lidé přemýšleli, proč jsou tak dlouho bez deště, bez vody, která dávala všemu růst.

Podle lidí, mezi kterými Izraelci bydleli, měl úrodu na starosti bůh Baal. K němu se tam modlili a prosili ho o déšť. To byla jeho starost. Ale tentokrát nepomáhaly žádné prosby ani modlitby. Baal neslyšel, jako by se odstěhoval. A tak to, co zatím jako by fungovalo, fungovat přestalo. A právě to byla chvíle, kdy Izraelci začali zase víc myslet na Hospodina. Hospodin, Bůh jejich otců, to nebyl automat na počasí a na úrodu. Vždy však pečoval o svůj lid, staral se o něj. To věděli i proroctví žáci Hospodinovi, kteří se scházeli kolem proroka Elíši. Nepřestávali věřit, že na ně Hospodin nezapomněl, že o nich ví a že ví i o jejich nynějších starostech. Věřili, že to bude Hospodin, kdo jim dá, co budou potřebovat.

II. PROROCTVÍ ŽÁCI HOSPODINOVÍ SI VAŘÍ POLÉVKU

6.1.2008

ELÍŠA

Zjevení Pa

Zatím však bylo sucho. Jíst ale bylo potřeba, a tak Elíša poslal jednoho ze svých žáků, aby nasbíral na polinějakou zeleninu a uvařil z ní pro všechny polévku. Asi to ale nebyl moc dobrý kuchař a v zelenině se nejspíště také nevyznal. To, co nakonec přinesl a uvařil, se jíst nedalo. Když to okusili, nejen že to nikomu nechutnalo, ale šel z toho přímo strach, jako by to bylo jedovaté. „V tom hrnci je smrt“, křičeli jeden přes druhého.

III. ELÍŠA ZASAHUJE A „ZLOU“ POLÉVKU „POLEPŠUJE“

Co tedy s hrncem polévky, která se nedá jíst? A jak utišit hlad, který je čím dál tím větší? A pak ještě ten strach: co když se otrávil? Naštěstí tu byl Elíša. Vzal mouku, přisypal ji do polévky a určitě se u tohotaké modlil. Prosil Boha o pomoc a Bůh ho slyšel. Polévka byla teď úplně dobrá. Nejen že se dala jíst a že jim chutnala, ale nikdo se už nebál, nikomu už nemohla ublížit. Ne že by byl Elíša o tolik lepší kuchař než ten jeho žák. Elíšovi však Bůh pomohl ze zlého udělat dobré, aby se mohli všichni najíst a aby nikdo z nich nemusel mít hlad.

IV. ELÍŠA NECHÁVÁ ROZDĚLIT DAROVANÝ CHLÉB A VŠICHNI MAJÍ DOSTATEK

Dokonce všichni dostali i chleba, i když to už asi nikdo nečekal. Elíša jej dostal darem od jednoho člo-věka, kterému se zase začínalo dařit; bylo to z jeho první úrody. Ten muž přinesl Elíšovi dvacet ječných chlebů! To byl tedy opravdu veliký dar. Elíša však není sám, a tak hned nechal ten chléb hned rozdělit mezivšechny své žáky. Copak jim to může stačit?, říkal si ten muž. Jenže co se stalo? To, co mělo stačit jednomu Elíšovi, stačilo teď stovce lidí, a ještě zůstalo. Bůh svůj lid neopouští, zůstává nablízku a pomáhá.

Pán Bůh však nemyslí jen na svůj lid. Hospodin je všude tam, kde je to potřeba; to měl právě díky Elíšovi brzy poznat i jeden aramejský generál.

V. ARAMEJSKÝ GENERÁL NAAMAN ONEMOCNĚL MALOMOCENSTVÍM

Ten generál se jmenoval Naaman a neměl v Izraeli zrovna dobrou pověst. Velel vojskům, která Izrael-ce porazila a mnoho lidí si odvedla do zajetí. A tento generál onemocněl malomocenstvím. Proti vojákům se generál bránit uměl a mohl, proti nemoci byl najednou docela bezmocný. Aramejský král si ho velice vážil a měl ho rád, ale s jeho malomocenstvím mohl sám těžko něco udělat. Generál, který byl zvyklý vítězit, byl odsouzen k porážce. Alespoň to tak vypadalo.

VI. NAAMAN SE DOVÍDÁ O PROROKU V IZRAELI

Naamanovi ale zůstala z vítězného tažení na Izrael malá otrokyně. Děvčátko, které sloužilo jeho paní. Taholčička mohla Naamanovi to trápení přát, kvůli němu přece přišla o svůj domov, a přece udělala něco do-cela jiného. Pověděla Naamanovi a jeho ženě o proroku, který žije v Izraeli a který by jej uměl uzdravit.

VII. ARAMEJSKÝ KRÁL POSÍLÁ NAAMANA K IZRAELSKÉMU KRÁLI

Naaman vyslechl svou malou otrokyni a vše řekl svému králi. Aramejský král ovšem neznal Hospodina a nic nevěděl ani o Hospodinových prorocích. Aramejský král znal jen jednu sílu a moc, královskou moc a rozkazy, a tak podle toho také jednal. Napsal úřední dopis izraelskému králi a v něm rozkaz, aby byl Naaman uzdraven. Naaman vzal dopis a doručil jej izraelskému králi.

VIII. ELÍŠA ZASAHUJE A VZKAZUJE PRO NAAMANA

Když si izraelský král dopis přečetl, vyděsil se tak, že roztrhl svůj plášť. Copak on umí vyléčit malomocenství? „Jsem snad Bůh, abych něco takového dokázal? Stejně je to jenom záminka, aby proti mně začal další válku! Uzdravit malomocenství, něco takového je přeci nemožné!“ Ale co je nemožné u lidí, je možné u Boha.

Tehdy zasáhl Elíša. Poslal králi vzkaz, že Naaman nemusí odjet s nepořízenou; on, Hospodinův prorok Elíša, jej zve k sobě. Tady, před Elíšovým příbytkem, má Naaman poznat, kdo je Hospodin a jaká je jeho moc. Naamanovi má stačit Elíšovo slovo. Bez kouzel a bez čarování, bez velkých gest, jen obyčejné slovo.

IX. NAAMAN UVĚŘIL HOSPODINU

A Naaman byl skutečně uzdraven, jeho malomocenství bylo pryč. Uzdraveno však bylo nejen jeho tělo, z vody vystoupil už docela jiný Naaman. Kdy se to stalo? Těžko říct. Naaman už teď ale ví, že Hospodin je jediný skutečný, živý Bůh. Bůh, který pomáhá, když je potřeba, a nedělá přitom rozdíly mezi lidmi. Aramejský generál, který se nakonec rozhodne vzít Boží slovo vážně, je Hospodinu stejně drahý jako prorocký žák v Izraeli.

A tak to zůstává i dnes. Pán Bůh nedělá rozdíly mezi lidmi. Je to jenom na nás, jestli Boha chceme slyšet a poslouchat, nebo jestli si zavřeme uši. On nás zve.

9. MODLITBA

Pane, děkujeme ti za to, že mezi lidmi neděláš rozdíly a že máš všechny stejně rád. My to tak vždycky neumíme, a je to škoda. Proto tě prosíme, veď k tomu i nás. Dej ať kvůli nám nemusí být nikdo smutný. Pomáhej nám mít otevřená srdce a oči i uši pro druhé a uč nás rozumět jim. Amen